

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno a příjmení studenta/studentky: Mgr. Radomyr Mokryk

Název práce: Hnutí na obranu lidských práv v Československu a na Ukrajině na konci sedmdesátých let 20. století

Jméno vedoucího práce: PhDr. Ondřej Vojtěchovský, Ph.D.

1. Heuristika (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

1.1 Hodnocení použité literatury a pramenů	1
1.2 Úplnost použitých zdrojů z hlediska současného stavu bádání	1

Stručné hodnocení:

Autor využívá dostupné literatury k problematice lidskoprávního hnutí v Československu a v Ukrajinské SSR, pracuje s hlavními pracemi o společensko-kulturním a politickém vývoji v ČSSR, SSSR a na Ukrajině v 70. a 80. letech. Seznámil se také s obecnější literaturou věnovanou tzv. Helsinskému procesu a otázce prosazování lidských práv. Z primárních zdrojů využívá edic, autobiografických prací a uskutečnil i několik rozhovorů s bývalými disidenty. Z hlediska vytyčení cílů práce i zvolené metodologie je heuristická základna uspokojivá.

2. Řešení problému (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

2.1 Volba cíle práce odpovídá zadání	1
2.2 Cíl z hlediska metodologie oboru je zvolen relevantně	1

Stručné hodnocení:

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Cílem práce je srovnání lidskoprávních hnutí, zejména sociálního a kulturně-politického zázemí jeho protagonistů v ČSSR a v Ukrajinské SSR. Autor se seznámil s metodologickými přístupy jako je kolektivní monografie, kvalitativní analýza a inspiroval se několika historickými metodologicky podnětnými pracemi. Přestože nehledal přímo poučení u autorů věnující se komparativní metodě, nezůstala jeho práce pouze v rovině tzv. falešné komparace (dvou vedle sebe postavených, nijak neprovázaných případových studií), ale pokusil se vlastní cestou propojit získané poznatky v ucelený závěr, což se mu také do značné míry podařilo.

3. Hodnocení struktury práce (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

3.1 Je struktura práce logická	1
3.2 Odpovídá struktura práce metodologii a metodám deklarovaným v úvodu práce	1

Stručné hodnocení:

Nemám připomínku. Viz slovní komentář k bodu 2.

4. Hodnocení kvality textu práce (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

4.1 Analýza pramenů a literatury	2
4.2 Interpretace pramenů a literatury v jejich vzájemných souvislostech	2

Stručné hodnocení:

V části, v které autor pojednává o sociální realitě ČSSR a USSR v období pozdního socialismu, dobře shrnuje interpretace autorů stěžejních děl. Přestože v poslední době vznikají také studie, které tento ve většině případů již 20 a více let starý výklad upravují nebo překonávají, je Mokrykova práce se sekundární literaturou solidní. V kapitolách o lidskoprávním hnutí, disentu a životních osudech jednotlivých protagonistů se ukazují limity

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

dané dostupnými prameny. Autor se opírá o vydané vzpomínky nebo publicistická interview, případně s některými protagonisty vedl rozhovor sám. Mohl se však pokusit konfrontovat výpovědi pamětníků s ještě dalšími informačními zdroji – především s archivními dokumenty.

5. Kvalita zpracování (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

5.1 Stylistika a pravopis	1
5.2 Použitá terminologie	1

Stručné hodnocení:

V textu práce se vyskytují i přes opakovanou kontrolu drobné gramatické chyby a překlepy. Je nutné ovšem vyzdvihnout slušnou stylistickou úroveň u autora, který není rodilým mluvčím. Jazykové schopnosti R. Mokryka jsou ve srovnání s jinými studenty, jimž čeština není mateřským jazykem, zcela mimořádné.

6. Celkové hodnocení v rozsahu nejméně 500 znaků:

R. Mokryk si zvolil pro téma své diplomové práce relevantní a podnětné téma, které však předpokládalo u autora vysokou erudici a metodologickou připravenost. R. Mokryk začal studovat magisterské studium historie na FF UK, aniž by předtím prošel průpravou bakalářského studia tohoto oboru. Přes dokonalou znalost českého jazyka a jistě velice solidní znalosti historického vývoje v obou zemích, musel přeci jen nakonec delší čas hledat způsob jak předmět svého výzkumu uchopit. K tomu nakonec využil i svého studijního pobytu ve Velké Británii, kde se mimo jiné mohl věnovat i četbě další metodologicky podnětné literatury.

Jak je uvedeno výše, autor si stanovuje jasně badatelské otázky, svůj výklad strukturuje logicky a obstojně pracuje s literaturou i prameny. Předkládaná diplomová práce je tak dle mého soudu velmi dobrým výsledkem.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Pro české prostředí práce přináší řadu méně známých skutečností a zprostředkovává poznatky z ukrajinské literatury. Ukrajinský disident a lidskoprávní hnutí klade do kontextu Sovětského svazu i východoevropských socialistických zemí. Ze srovnání s českým prostředím vyvozuje několik zajímavých závěrů. Pokud jde o programová a myšlenková východiska, autor ukazuje, že pro ukrajinské disidenty byla ústředním tématem národnostní otázka a otázka nerovnoprávného postavení Ukrajiny a ukrajinského národa v rámci SSSR, zatímco českoslovenští (čeští) disidenti se soustředili hlavně na samotnou otázku lidských práv. Zde samozřejmě vyvstává námitka, zda je možné porovnávat UHS pouze s VONS, aniž by byla vzata v potaz platforma Charty 77, jelikož UHS plnila v ukrajinském prostředí roli obou těchto československých disidentských iniciativ. Zahrnutí dokumentů Charty 77 do srovnávací analýzy by jistě vedlo k plastičtějšímu závěru.

Pro srovnání české a ukrajinské skupiny disidentů, pokud jde o jejich sociální původ, motivace a vzdělanostní či myšlenkové zázemí, bylo velice výhodné, že na obou stranách soubor představovalo 10 biografí zakládajících členů (v českém případě 10 soudně persekvovaných zakládajících členů). Určitým limitem však pro autora byla nestejná povaha pramenné základny pro biografie všech do souboru zahrnutých osobností. Autor se s tímto problémem vypořádal vcelku zdařile, i když mohl snad s prameny typu memoárů a pamětnických rozhovorů pracovat v některých případech citlivěji, zejména tam, kde se jedná o retrospektivní hodnocení vlastních postojů aktérů v relativně dosti vzdálené minulosti. I když nemám k diplomové práci R. Mokryka po formální stránce větší výhrady, nemohu se zbavit dojmu, že ze své komparace mohl přeci jen vytěžit více. Jeho poznatky nás tak vedou k závěrům, že rozdíly poněkud předvídatelně vyplývaly především z povahy české a ukrajinské společnosti: zatímco čeští disidenti pocházeli většinou z již vzdělaných měšťanských rodin, ukrajinští disidenti, ačkoliv také dosáhli vyššího vzdělání, byli rolnického původu atd. Další rozdíl tkvěl například v tom, že čeští lidskoprávní aktivisté byli v průměru o deset let mladší, protože jejich ukrajinští protějškové se do střetu s mocí dostali již v polovině 60. let, tedy zhruba o desetiletí dříve.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Tato zjištění sama vybízají k hledání hlubších souvislostí. Do těchto vod se však R. Mokryk pouštěl jen zřídka a pokud vůbec, tak dosti spekulativním způsobem. Například podotýká, že čeští disidenti byli ovlivněni svým rodinným zázemím více než ukrajinští, což odvozuje od předpokladu, že měšťanské vzdělané rodiny zanechávají v dětech hlubší otisk než negramotní rolničtí rodiče. Nejsm si jist, jestli je tento předpoklad správný a jestli právě odkazy k půdě a rolnictvu a jeho tragické zkušenosti hladomoru, nebyly pro nacionálně orientované ukrajinské disidenty právě i výsledkem prožitků z vlastního rodinného prostředí (tedy alespoň u části z nich). Autorova ambice vyslovit z komparace konkrétní závěry je správná. Tyto závěry však mohly být podle mého soudu ještě o něco více promyšlené a nuancované.

Práci doporučuji k obhajobě.

7. Otázky a připomínky k obhajobě:

Navržená známka:

velmi dobře

Datum:

3. 9. 2019

Podpis: